Źródło: Pamięć Narodu. Ministerstwo Obrony Federacji Rosyjskiej.

Tłumaczenie: Maciej Krzysik – Nysa 1945-2015.

Zachowano oryginalną stylistykę.

Tajne

OPIS

działań bojowych 120. SGKD[1]

w okresie od 23.03.1945 do 01.04.1945

Sytuacja ogólna.

Przeciwnik po okrążeniu i zniszczeniu opolskiej grupy stara się powstrzymać natarcie naszych oddziałów w kierunku miasta Nysa. W osiedlach na północ i wschód od miasta, przeciwnik w pośpiechu przygotowuje się do obrony kamiennych budynków.

Elementy 117. Korpusu Strzeleckiego nacierając z północy zbliżyły się do północnej granicy miasta Nysa.

55. Korpus Strzelecki nacierając w tym czasie ze wschodu opanował Wyszków, Niwnicę, Hajduki Nyskie.

120. Gwardyjska Dywizja Strzelecka Armii Czerwonej stanowiąca rezerwę dowódcy 21. Armii ma być gotowa rankiem 23.03.1945 do wspólnego natarcia wraz 55. Korpusem Strzeleckim, sforsowania rzeki Kamienica i zajęcia Nysy.

Wejście dywizji do walki i pierwszy etap walk.

Oddziały dywizji gotowe do wymarszu z rejonów koncentracji Piechocice, Brzeźnica, Puszyna, od godz. 14:00 23.03.1945 koncentracja w lesie (sektor 9474).

120. SGKD osiągając drugi szereg 55. Korpusu Strzeleckiego otrzymała zadanie rozmieszczenia na południowej rubieży miejscowości Niwnica, zachodnia krawędź lasku (sektor 9070), uderzyć z kierunku południowo-zachodniego na obrzeża NEULAND[2] i centrum miasta Nysa.

Dowódca Dywizji Strzeleckiej postanowił: 543. Pułk Strzelecki rozlokowany na rubieży lasku (sektor 9270) przejdzie przez południowe obrzeża Niwnicy, południowe obrzeża NEULAND, centrum Nysy i opanuje południowe obrzeża NEULAND i centrum Nysy.

289. Pułk Strzelecki z rubieży rozlokowania na zachodnim krańcu lasku (sektor 9070) przejdzie w kierunku Górnej Wsi, centrum Nysy i opanuje Górną Wieś, centrum Nysy, na zachód od rejonu trzech kościołów.

[1] 120. Gatczyńskiej Dywizji Strzeleckiej Czerwonego Sztandaru – 120. Стрелковая Гатчинская Краснознаменная Дивизия.

[2] Rosjanie używali ogólnej nazwy NEULAND, nie rozdzielając, czy chodzi o Średnią czy Dolną Wieś. W przypadku Górnej Wsi używali nazwy OBER, dlatego w tłumaczeniu użyłem oryginalnej nazwy.

538. Pułk Strzelecki pozostaje w rezerwie rozlokowany w Domaszkowicach, w gotowości do wykorzystania sukcesu 543. Pułku Strzeleckiego.

Po otrzymaniu rozkazów oddziały dywizji rozpoczęły wyjście na rubież rozlokowania. Podczas podejścia do Domaszkowic grupa operacyjna sztabu dywizji wyszła do przodu i napotkała silny ogień karabinów i pistoletów maszynowych z północno-zachodniego krańca Domaszkowic. Siłami kompanii rozpoznawczej dywizji i podchodzącej kompanii fizylierów 543. Pułku Strzeleckiego przeciwnik został wyparty z Domaszkowic i unicestwiony.

Oddziały dywizji kontynuując wykonanie zadania wyszły na rubież rozlokowania i rozpoczęły uderzenie w kierunkach NEULAND, Górna Wieś. Przy podejściu do południowo-wschodnich obrzeży NEULAND i Górnej Wsi oddziały dywizji 289. i 543. Pułk Strzelecki napotkały silny ogień karabinów i pistoletów maszynowych przeciwnika. Nasza artyleria wykazywała małą aktywność, sporadycznie wykonując ostrzał na zlecenie nacierających oddziałów dywizji.

Po krótkim przygotowaniu artyleryjskim na południowo-zachodnich obrzeżach NEULAND i Górnej Wsi, rzucili się na obrzeża, i w silnych walkach ulicznych do końca 23.03.1945 oczyścili je z przeciwnika, tym samym wypełniając zadanie.

Sukces w opanowaniu przedmieść Nysy, NEULAND i Górnej Wsi został osiągnięty dzięki silnym i odważnym działaniom pododdziałów strzeleckich, działających jako specjalne grupy szturmowe.

Umiejętnie wykorzystano broń w bezpośrednich w walkach ulicznych.

Drugi etap walk.

Przeciwnik wyparty z przedmieść NEULAND i Górnej Wsi, nadal z uporem przeciwstawia się w południowych obrzeżach Nysy.

Oddziały dywizji mają stare zadanie, zająć miasto Nysa.

Dowódca dywizji postanowił: kontynuować natarcie i w ciągu nocy opanować miasto Nysa i oczyścić je z przeciwnika.

289. i 543. Pułk Strzelecki opanował przedmieścia nie zwalniając tempa natarcia na całym kierunku na centrum miasta Nysa, oczyszczając je z przeciwnika.

543. Pułk Strzelecki naciera wzdłuż centralnej ulicy miasta, przezwyciężając zacięty opór przeciwnika, wybijając jego stanowiska w każdym domu. O godz. 2:00 24.03.1945 pułk dotarł do rejonu trzech kościołów i do godz. 4:00 24.03.1945 czołowe oddziały dotarły do rzeki Nysy Kłodzkiej, w okolicy mostu, tym samym wypełniając zadanie.

289. Pułk Strzelecki kontynuując wykonanie zadania, opanował klasztor i południowo-zachodnie obrzeża miasta Nysa. Czołowe oddziały w tym samym czasie wyszły nad rzekę Nysę Kłodzką w rejonie lasku, w zachodniej części miasta Nysa.

Przeciwnik wielokrotnie kontratakuje na pododdziały 289. Pułku Strzelców z kierunku Białej Nyski i Zamłynia, w sile do batalionu z 6-7 czołgami i działami samobieżnymi.

Do godz. 5:00 24.03.1945 przeciwnik wykorzystując odejście z Górnej Wsi oddziałów 289. Pułku Strzeleckiego (dla wykonania swoich wcześniejszych zadań) wszedł do Górnej Wsi i rozpoczął kontrataki na 289. Pułk Strzelecki z południa.

Decyzją dowódcy dywizji 538. Pułk Strzelecki skoncentrowany w Nysie został w pośpiechu wprowadzony do walki, w celu opanowania Górnej Wsi.

Rankiem 24.03.1945 538. Pułk Strzelecki przekroczył szosę i rozpoczął natarcie na Górną Wieś. Po silnym ostrzale artyleryjskim jednostki pułku rzuciły się na wschodnie krańce Górnej Wsi i w ciężkich walkach ulicznych, odpierając wielokrotne kontrataki przeciwnika używającego dział samobieżnych, dopiero pod koniec dnia 24.03.1945 opanowały zachodnie obrzeża i centrum Górnej Wsi, odpierając stale kontrataki przeciwnika.

Skuteczne opanowanie miasta Nysa zostało zapewnione dzięki silnym i odważnym działaniom w warunkach nocnych małych oddziałów i grup szturmowych, które prowadziły walkę o poszczególne domy i kwartały, prawidłowa organizacja grup szturmowych i oddziałów, umiejętne wykorzystanie broni w bezpośrednich w walkach ulicznych.

Trzeci etap walk.

Przeciwnik ostatkami rozbitych w poprzednich walkach oddziałów 45. Dywizji Pancernej[3], 100. Dywizji Strzelców[4], Dywizji Pancernej „Hermann Göring”[5] i innych próbował zdobyć przyczółek i powstrzymać natarcie naszych oddziałów na linii Zamłynie, Miedniki, Biała Nyska.

120. SGKD rankiem 25.03.1945 r. otrzymała zadanie ataku na przeciwnika i opanowanie wzgórza „199.5”[6] w kierunku Siestrzechowic; dalej wyjście do rzeki Biała Głuchołaska i wraz z postępami przeprawa i opanowanie południowej części Białej Nyskiej.

Dowódca dywizji postanowił: 289. Pułk Strzelecki z operacyjnie podporządkowanym batalionem 543. Pułku Strzeleckiego wykorzystując sukces prawego sąsiada – 125. Dywizji Strzeleckiej, uderzy na Zamłynie i Miedniki, atakować przeciwstawiającego się przeciwnika, opanować wzgórze „199.5”, a następnie sforsować rzekę Białą Głuchołaską i opanować północną część Białej Nyskiej.

538. Pułk Strzelecki w porozumieniu z 289. Pułkiem Strzeleckim atakować przeciwnika z rubieży Górnej Wsi, wyjść na szosę na północ od Białej Nyskiej, obejść miejscowość od prawej strony, sforsować rzekę Białą Głuchołaską, opanować południową część Siestrzechowic, wyjść nad rzekę Białą Głuchołaską na południe od Białej Głuchołaskiej, z marszu opanować i pozostać w gotowości na odparcie kontrataków przeciwnika z kierunku Biała Nyska, Morów.

543. Pułk Strzelecki bez jednego batalionu strzeleckiego niezwłocznie rozpocznie służbę garnizonową w mieście Nysa.

Oddziały dywizji otrzymały zadania o godz. 11:00 25.03.1945, następnie przeprowadzono przygotowanie artyleryjskie, zgodnie z porządkiem bojowym, o godz. 13:30 25.03.1945 wznowiono natarcie na przeciwnika i we współpracy z oddziałami 125. Dywizji Strzeleckiej opanowano Zamłynie i Miedniki, wyszli na rubież rzeki Białej Głuchołaskiej w okolicy Miednik i nad kanał na południe od Miednik.

W tym czasie przeciwnik podciągnął świeże jednostki, a zwłaszcza artylerię i osiągnął rubież dywizji stawiając zacięty opór. Oddziały dywizji poniosły ciężkie straty i nie osiągnęły sukcesu w wykonaniu zadania.

[3] Prawdopodobnie mowa o 45. Volksgrenadier-Division.
[4] 100. Jäger Division.
[5] Fallschirm-Panzer-Division 1. Hermann Göring – Dywizja pancerno-spadochronowa.
[6] Wzniesienie między Białą Nyską, a Zamłyniem, zob. mapy na końcu dziennika.

Po otrzymaniu zadania do przejęcia strefy natarcia 125. Dywizji Strzeleckiej dla obrony i umocnienia oddziałów dywizji, przeszli do obrony rubieży, prowadzono zwiad i działania małymi grupami w celu umocnienia pozycji i przedarcia się do rzeki Białej Głuchołaskiej.

538. Pułk Strzelecki w dniach 26 i 27.03.1945 przeprowadził wielokrotne ataki na Białą Nyskę, ale napotykając silny ogień artylerii i moździerzy nie odniósł sukcesów.

W noc na 29.03.1945 prowadzone były aktywne działania na kierunku Biała Nyska i o godz. 4:00 29.03.1945 w następstwie ciężkich walk opanowano północną część Białej Nyskiej, w porozumieniu z lewym sąsiadem 1017. Pułkiem Strzeleckim 285. Dywizji Strzeleckiej współdziałał na wschodniej części. Dalsze postępy oddziałów pułku zostały powstrzymane silnymi i częstym kontratakami przeciwnika wspartego działami samobieżnymi i czołgami.

Oddziały dywizji poprawiając swoją pozycję, stanowczo broniły zajętej rubieży.

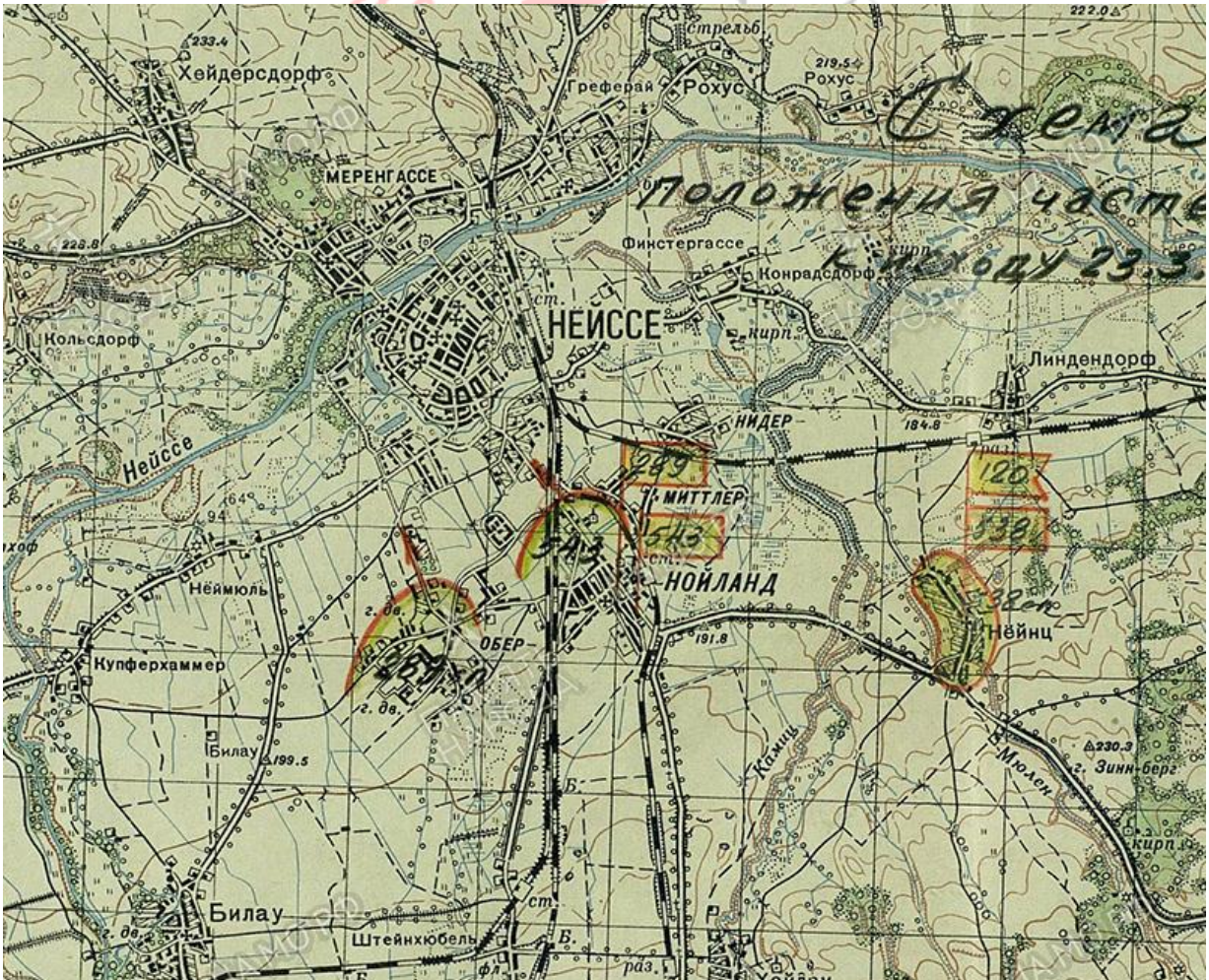
120. SGKD w nocy z 1 na 2 kwietnia 1945 otrzymała zadanie zdania swojego sektora obrony 285. Dywizji Strzeleckiej i od godz. 6:00 3.04.1945 koncentracji w rejonie wzgórza „230.3” Domaszkowice, Wierzbięcice, gdzie zajmuje pozycje drugi szereg 55. Korpusu Strzeleckiego, w gotowości do odparcia kontrataków przeciwnika.

Oddziały dywizji przekazały swoją linię obrony w godzinach porannych 3.04.1945 w pełni koncentrując się w przydzielonych rejonach.

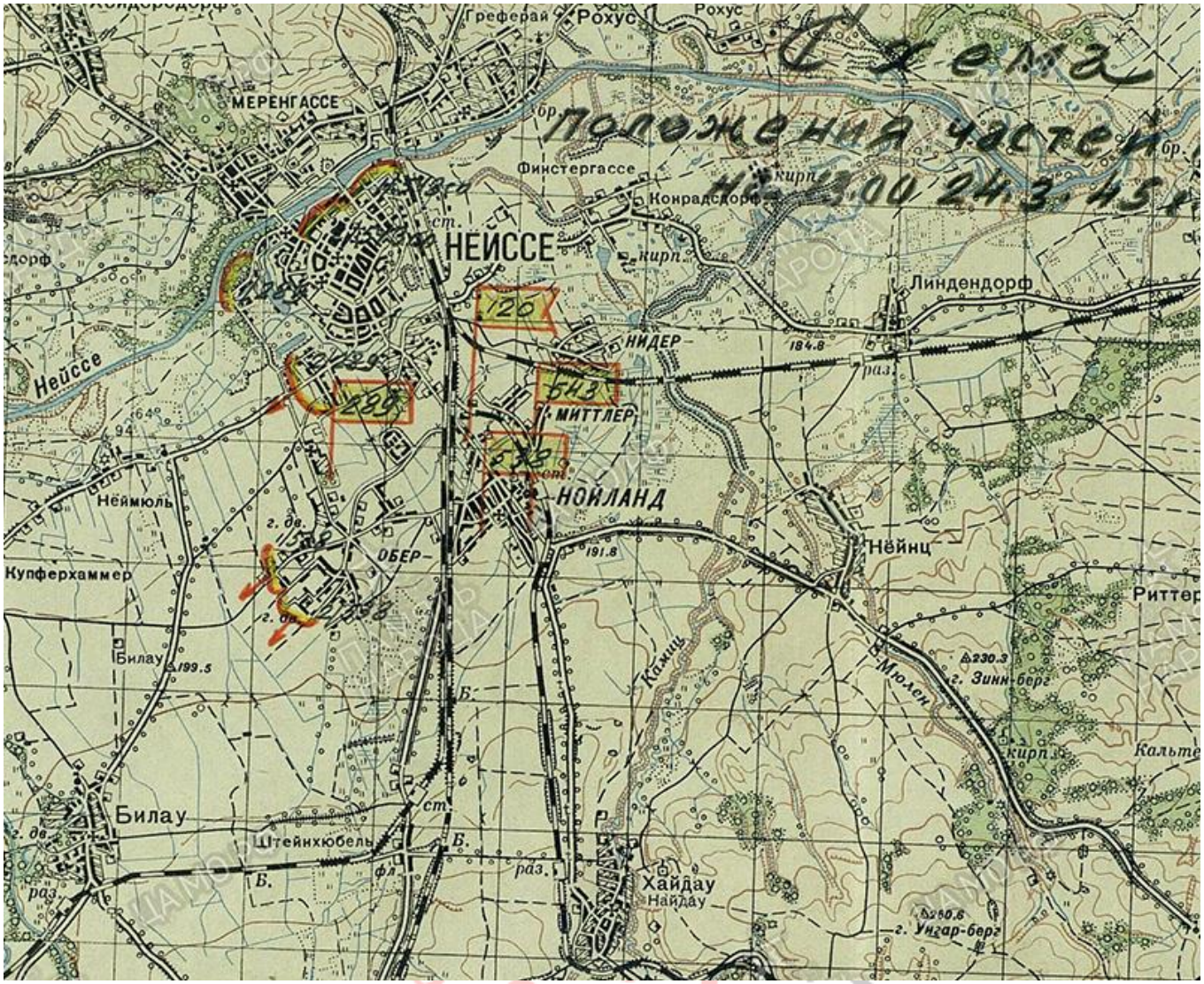
Szef Sztabu 120. SGKD

Pułkownik /DEJUBA/

Mapa nr 1. Położenie jednostek 120. Dywizji Strzeleckiej na koniec dnia 23.03.1945 r.

Mapa nr 2. Położenie jednostek 120. Dywizji Strzeleckiej o godz. 13:00 w dniu 24.03.1945 r.

Mapa nr 3. Położenie oddziałów 120. Dywizji Strzeleckiej o godz. 9:00 29.03.1945 r.

